

Izhajajo vsak petek. — Uredništvo in upravnništvo (začasno): Ljubljana, Knaflijeva ulica 18. — Naročnina za mesec 6 Din, četrtletno 18 Din.

Štev. 21.

Glavni urednik: VLADISLAV FABJANČIČ.

Leto III.

Kvišku srca!

Teško je danes pri srcu staremu delavskemu zaupniku, ko gleda razbito na fleh še pred par leti mogočno proletarsko gibanje. Uničen je trud dolgotrajnega, naporega in požrtvovalnega dela več desetletij. Tam, kjer so stale močne, številne in bogate delavske organizacije, so danes žalostne razvaline, kjer raste plevel in osač. Se pred par leti je slovenski delavec ponosno lahko zrl na svoje strokovne, politične in gospodarske organizacije, ki so mu bile močna zaščitnica v vsakdanjem boju za kruh, obenem vodnica k srečnejši zvezdi, k bodočim dnevom zmage Dela nad Kapitalom.

Nesmiselna politika enega dela voditeljev, ki so imeli pred očmi samo ozke materialne cilje, na drugi strani pa častihlepna nepremišljenost drugih par novopečenih voditeljev, ki so močno proletarsko organizacijo razklali, namesto da bi jo skušali prevzeti v celoti, ker se niso strinjali z napačno politiko starih voditeljev, je žadala usodepolni udarec duhovni in organizacijski enotnosti slovenskega proletarijata.

Druga neizmerna napaka je bila izročiti oba tako razklana dela slovenske delavske organizacije v roke srbskim in hrvaškim »delavskim« voditeljem, ki razmer pri nas ne poznajo, ki pa vrh tega v veliki večini niso v proletarskem gibanju za nič drugega kot da v svoji častihlepnosti po delavskih hrbtih splezajo na površje.

Ko je buržuazija videla, da je razkol in strahoviti medsebojni boj proletarijat popolnoma oslabil, je do-

bila pogum in je z Obznanom in z Zakonom o zaščiti države zadala zadnji smrtonosni sunek prejšnjemu velikemu proletarskemu organizmu.

Danes Kapital slavi orgije zmage nad proletarijatom Slovenije in ostale Jugoslavije. Brez močne organizacije je delavstvo izročeno na milost in nemilost kapitalistični eksploataciji. In kapitalisti v svojem besu tudi temeljito izrabljajo nemoč proletarijata. Sramotno nizke plače, vedno trši delovni pogoji, preganjanje, mehanje na cesto in najhujše izkoriščanje vsake vrste, to je danes delež našega delavstva.

Kriva temu je popolna razbitost in razcepljenost delavskih strokovnih in političnih organizacij. Posamezne šibe je lahko zlomiti...

Vendar so proletarski voditelji še vedno udarjeni s krivo slepo. Nočejo videti ničesar, temveč rijejo in rujejo, da podero še zadnje ostankе boljših časov. Še iste organizacije, ki so v razkolniškem viharju ostale enotne, se zdaj cepijo. Tisti, ki so to zakrivali, so pravi zločinci nad delavskim razredom in so navadni plačani agenti buržuazije.

Vendar ni navzlic vesoljnemu potopu zgubljal poguma. Siroke množice delovnega ljudstva čutijo, v čem je poguba in bodo z vsem elanom podprle ono gibanje, ki si bo vzelo za cilj ne cepljenje, ampak združenje. **Obnova starih močnih enotnih organizacij**, bo tudi obnova prejšnje moči in boljših delovnih pogojev. Delavstvo Slovenije in Jugoslavije bo zopet postalo tisti faktor,

kakršen mora biti po svoji produktivni važnosti.

»Delavske Novice« od svojega početka obsojajo razkolništvo in kličejo proletarijat v enofno fronto. SSDL je bil tudi en tak pozitiven sad naše zedinjevalne akcije. Slovenski proletarijat jo je z velikim navdušenjem pozdravil, ker je v njej videl oznanjevalko nove, lepše dobe.

Brezvestni sleparji so z lažjo in s podkupovanjem razbili SSDL. Za nekaj časa so uničili tudi »Delavske Novice«. Pod vodstvom teh brezvestnih sleparjev je NDSJ uničila še zadnje spomenike prejšnje moči. Vrgla je ob tla tudi rudarski proletarijat.

Temu početju napraviti konec, so si postavile za cilj »Delavske Novice« pri svojem vstajenju. Z vsobzirnostjo razkrinkali sleparje in zajedavce, ki uničujejo delavstvo, tako da jih bo ljudstvo vrglo na gnoj in se s tem ozdravilo razkrajevalne bolezni. Vse, kar proletarijat cepi

in izdaja kapitalu, bomo s skrajno energijo pobijali; vse, kar ga združuje in krepi, bomo zagovarjali. Uspeh ne izostane.

Prvi znaki uspeha se že vidijo. Golazen, ki jo je naša šiba zadela v živo, je zamrgolela in zacvrčala. Iz svojih žrel sipa žveplo in strup. Toda ti gnusni curki nas ne dosežejo. Z bengalično lučjo smo začeli svečiti v temni brlog izdajalcev in sleparjev proletarijata. Pred svetlobo iz naših rok tej zalegi slepe oči. In naša luč ne bo ugasnila, to naj golazen ve.

Okoli »Delavskih Novic« pa se zbirajo vedno širše vrste delavcev, ki so sili fraz in ki so se jim odprle oči. Naš bataljon stopa zmagonosno naprej k novi zarji proletarske moči in slave. Na tem potu bo izdajalsko, strupeno golazen poteptal v prah, da bo po njej ostal le žalosten, grd spomin.

Kvišku srca!

Žarek svetlobe v temni kot zadnje rudarske stavke.

(Pismo s. Princa iz Trbovelj o stavkovnem vodstvu.)

S. Princ, ki je bil nekaj časa glavni nameščenec centrale ZRD v Trbovljah, je bil jako nezadovoljen s strokovno politiko Nezavisne Delavske Stranke. On je kot mi stal na stališču absolutne neodvisnosti sindikatov od strankarske politike. Bil je tako strasten nasprotnik Lemež-Zorga-Hlebčevih metod, da se je celo tako daleč spozabljal, da bi bil skoro vstopil v radikalno stranko.

Za časa sedanje stavke je bil po nedolžnem zaprt. Ko je prišel iz zaporu, se je pa naenkrat spremenil. Kaj je vplivalo nanj, si lahko misli tisti, ki pozna najnovejše metode gospodov okoli »Glasa Svobode« in »Strokovne Borbe«, metode, ki se morda le v teži tovara razlikujejo od strategije macedonskega kralja Filipa. Ta kralj je imel namreč zelo človekoljubno navado, da je rajše

LISTEK.

Emil Zola:

Germinal.

Prevel
(Nadaljevanje.)

»Konec je dneva,« je vpil. Še dvajset sujev manj. Tako se godi, če se nastavljajo postopači, ki otepajo z rokami kot svinja z gobcem.

In pogled, ki ga je vrgel na Stefana, je dokončal njegovo misel. Stefana je prijelo, da bi odgovoril s pesmi. Potem pa se je vprašal, čemu pravzaprav, ko misli vendar stran. In to ga je dovedlo do trdnega sklepa.

»Tako prvi dan se ne da delati čudežev,« je rekel Maheu, ki je hotel napraviti ljubi mir. »Jutri bo že bolje.«

Navzlic temu so bili vsi kisli in prepirljivi. Ko so šli mimo svetilnice, se je trgale Levaque s čuvajem svetilnik, kateremu je očital, da mu je njegovo slabo osnažil. Sele v barakah so se malo pomirili, kjer je ogenj še vedno gorel. Preveč so bili naložili, kajli ognjišče je rdeče žarelo, obširni prostor brez oken se je zdel v plamenu, tak krvavo-rdeč soj je ležal po stenah. In sedaj se je zaslišalo veselo mrmranje, vsi so si z dalje pražili hrbte. Mala Mouque je čisto mirno slekla hlače, da si posuši srajco. Mladiči so tulili, vse se je smejala, ker je mala Mouque naenkrat dvignila srajco kvišku in jim pokazala hrbet, kr je veljalo pri nji kot najvišji izraz zaničevanja.

»Jaz grem,« je rekel Chaval, ki je odložil orodje v kišto.

Nihče se ni ganil. Samo mala Mouque se je hitro izmuznila za njim, češ, da imala isto poš.

Katarina je medtem vnelo govorila z očetom. On

je bil spočetka osupnjen, potem je pritrdjeval migal z glavo in poklical Stefana, da mu vtne paket.

»Poslušajte,« je rekel polih, »če nimate denarja, boste do petnajstega gagnili od gladi. Ali Vam je prav, če Vam poskusim dobiti kje kredit?«

Mladenič je bil trenutek v zadregi. Ravno je hotel zahtevati svojih trideset sujev in iti. A sram pred dekletom ga je zadrževal. Gledala ga je naravnost, mogoče je mislila, da se boji dela.

»Vedite, da Vam ničesar ne obljubljam. Če odbijejo, sva bot.«

Stefan pa ni rekel ne. Saj bodo odbili. Sicer pa ga to prav nič ne veže, še vedno gre lahko, ko kaj pojé. Nato je bil zopet nejevoljen, da ni rekel ne, ker je videl veselost Katarine, češ da mu je pomogla. Čemu to?

Podali so se na poš. Fantje so šli spredaj, Katarina s Cahejem in Stefanom je šla za njimi. Nobeden ni govoril. Sele pri gostilni »Pri dobri kapljici« je stopil k njim Maheu.

»Na cilju smo,« je rekel Maheu Stefanu. »Vstopite?«

Ločili so se. Katarina je za trenutek obstala in še enkrat ogledovala mladeniča. Smejala se je in šla z drugimi proti vasi.

Gostilna je stala med vasjo in rudnikom na točki, kjer sta se križali obe cesli. Bila je dvanadstropna hiša iz opeke, pobeljena z apnom.

Na stirioglati tabli nad vrati je bilo zapisano z rumenimi črkami: »Pri dobri kapljici. Gostilna Rosse-neur.« V ozadju je čisto ob živi meji kegljišče.

Družba pa, ki je vse poskusila, da bi kupila to zemljišče, ki se je vrinilo v njeno široko posest, je bila obupana nad to beznico, ki je stala v sredi posestva, naravnost pri izhodu La Voreuxa.

»Vstopite« je rekel še enkrat Maheu Stefanu.

Mala pivnica je bila borno opremljena s svojimi golimi stenami, s svojimi tremi mizami z ducatim stolov in kredenco, ki je bila velika kot kuhinjska omara. Bilo je kvečjemu ducat kozarcev — nič drugega. Nobene podobe, nobene tase, nobene priprave za igranje. V železni peči je gorelo prgišče premoga. Po fleh je bila nastrojena tenka plast belega peska, ki je vse-savala stalno mokroto le z vodo napolnjene pokrajine.

»Čašo piva,« je rekel Maheu velik isvetlolasi deklini, sosedovi hčeri, ki je večkrat stregla v gostilni. »Je Rosseneur doma?«

Deklina je zamahnila z roko in odgovorila, da pride gospod kmalu. Kopač je izpraznil počasi, z enim samim požirkom čašo do polovice, da splahne prah, ki mu je stezal grlo. Tovarišu ni ničesar ponudil. En sam gost, tudi rudar, pokril od blata in mokrote, je sedel pri mizi in pil z zamišljenim obrazom svoje pivo. Tretji je vstopil, naročil z očmi in bil postrežen, in odšel zopet, ne da bi bil spregovoril besedo.

Pa prikazal se je debeluhar, okroglega obritega obraza, dobrodušen, smehljajoč. Bil je Rosseneur, star rudar, ki ga je odpustila družba pred tremi leti vsled nekega štrajka. Bil je dober delavec, govoril je dobro, bil na čelu vseh gibanj in postal slednjič vodja vseh nezadovoljnih. Njegova žena je imela že preje gostilno, kakor imajo večkrat žene rudarjev, in ko so ga vrgli na cesto, je ostal kot gostilničar v deželi in postavil svojo buhiko, kakor bi hotel izzivali družbo, ravno pred La Voreux. Sedaj je cvetela njegova obrt in bogatelj je od jeze, ki jo je počasi vcepil svojim stari tovarišem.

»Teja fanta sem nastavlil danes jutraj,« je takoj razložil Maheu. »Imaš kakšno prazno kambro, in ali mu daš za pol meseca na vero?«

koč s prelivanjem krvi zavzema trdnjave s pomočjo z zlafo obtovrjenih oslov, katere je koč kupno cenno pošiljal sovražnikom, če so se hoteli udati.

Naši zaupniki iz Trbovelj nam sporočajo, da je s. Princ postal naenkrat goreč pristaš Lemež - Hlebec in Zorge, in vrgel svoje prejšnje namenske ideale v peč. Da mu osvežimo spomin in da obenem nazorno pokažemo, v čem tiči še tisto malo pridobitne sile, kar jih ima še »Glas Svobode« in »Strokovna Borba« priobčujemo sledeče Prinčevo lasnoročno pismo*, ki nam je slučajno prišlo v roke:

Trbovlje 25. VIII. 1923.

To je 25. avgusta 1923.

Dragi družci!

Najlepša hvala za poslano poročilo! Omenili Ti moram le to, da mi je vse to znano o čemur mi pišeš in še mnogo več, kajti vse to sem insceniral sam in sicer iz sledečih razlogov.

1. Konečni izid slavke sem že davno videl, kar znači toliko kot propast.*

2. Nekateri ljudje letijo z glavo v zid ter se bodo ravnali v tej stavki popolnoma ubili.

3. Pred očmi imajo cilje, s katerimi zasledujejo politične smotre, a ne uvažujajo, da je danes gospodarski boj od katerega zavisí vse nadaljnje gibanje delavskega pokreta.

4. Nočem nositi odgovornosti za sedanji poraz niti nočem sedeti v celjskih zaporih.

To bi bile glavne in temeljne točke na katere sem se opiral, ter pričel pasivno resistenco z delom, ker so rajši kimovali poslušali par neizkušanih študentov, kot pa ljudi, ki so vzeli stvar bolj za resno. Vsled tega, ker sem se odстранjaval od njihovih neumnih sej so hoteli sestaviti nekak pravilnik, za moje poslovanje, na katerega je bil moj odgovor demisija. Tiral sem pa jaz sam stvar tako daleč, da so sestavili pravilnik, katerega sem izbral za demisijo in katero sem utemeljil sledeče pismeno:

Izjava.

Podpisani izjavljam, da z današnjim dnevom odlagam funkcijo nameščena oziroma nastavljenca iz sledečih razlogov:

1. Ker se me smatra, da sabotiram delo »Zveze rudarskih Delavcev«

* To pismo hrani naše uredništvo in ga na željo lahko pokažemo vsakemu poštenemu delavcu. Pismo prinašamo tako, kot ga je s. Princ spisal, torej z vsemi slovničnimi in pravopisnimi napakami. (Op. ur.)

* Podčrtalo uredništvo.

dasiravno se sabotira delo z druge strani.

2. Ker smatram delo in postopanje nekaterih odbornikov škodljivo posebno v sedanjem kritičnem trenutku, ko stoji delavstvo v mezdnem gibanju — ter celo v stavki.

3. Ker nočem nositi odgovornosti za cel delavski pokret vsled nevednosti nekaterih posameznikov.

Trbovlje, dne 16. VIII. 1923.

Prvi moment je napravila izjava malo zmede, a ker poznajo mojo odločnost si niso prizadevali oporekati, ker so se bali, da bi jim takoj napravil križ čez njihove račune. A jaz mirno gledam njihovo počevanje zbiram material, ter vežbam vojnike za naskok. O vsaki stvari sem natančno informiran ne uide mi ničesar, pri ljudeh imam le jaz zaupanje. Mesto da se ukvarjam z sejami, grem med ljudi tisti čas in si še pridobivam vpliv. Imam sestavljen že seznam 116 zaupnikov katere bom ob priliki sklical jim dal direktive in bom vrgel odbor podružnični kakor tudi izvrševalni. Interesantno je to, da zahtevajo, kadar se vrši kakšen shod ljudje le mene kot referenta, tako naši kakor tudi od nasprotnih strani. Kadar govorim na shodu se varujem vedno da bi napadal kako organizacijo ali kako osebnost in to se ljudem jako dopade posebno v

Vladislav Fabjančič:

Kako so razbili delavsko enotno fronto?

Kdo je kriv sedanji nemoči delavskega razreda v Sloveniji?

(Nadaljevanje.)

Na ta način nam je konferenca zaupnikov dala polnomočje za ustanovitev delavske politične stranke. Ljubljanske občinske volitve, ki so bile na vidiku, pa so za več mesecev zavlekli potrebne predpriprave.

Tudi ljubljanske občinske volitve so zelo zanimivo poglavje zgodovine delavskega pokreta iz polpreteklega časa. Prvočino smo imeli namen postaviti pri njih samostojno delavsko kandidatno listo. Toda spremenjeni volilni red, ki daje relativni večini vso oblast v občini, zlasti pa silni teror in brezpravnost, ki je v tedanjem času ovirala samostojen nastop, je večino zaupnikov privedel do sklepa, da naj se ustvari volilni blok opozicijskih strank. Značilno za tedanje razpoloženje med delavstvom je dejstvo, da so zaupniki zahtevali pakt s klerikalci, dočim si ga niso želeli z narodnimi socialisti, ker so le ti glasovali za zakon o zaščiti države. Volja za-

sedanjem času ko stojimo v mezd-nem gibanju.

Ko sem podal izjavo sem dobro preštudiral ta korak in ravno ker se bo štrajk zlomil bom ostal čist, ter imel material, da bom lahko odrezal one, ki bodo zakrivali poraz. Obenem pa nisem izpostavljen nikakim nevarnostim, da se me aretira. V delavskem pokrepu bom še delal in igral glavno vlogo. Razni zahrblježi mi še od daleč niso kos, ter bodo morali še malo prakticirati predno bodo zmožni kaj storiti.

Zvečer pojdem v avdicenco k g. Dimniku, da se o celi stvari pogovoriva, ker sem danes prejel od njega ekspresno pismo. Skušal bom tudi da iztrgam časopis iz rok Ljubljančanom. Če ne bo to mogoče bomo za delavce rudarske stroke ustanovili svojega in ga fiskali v Krškem.

Ako bi hotel vse popisati bi ne bilo ne konca ne kraja. Zato se veselim snidenja, da se ustmeno o tem pogovoriva. Strokovne organizacije morajo biti neodvisne brez vsake politične primesi*. To je moja parola. V tem smislu delaj tudi Ti in si pridobivaj zaupnike. O vsem pa molči. Zaradi mene si brez skrbi. Vse se bo dobro izteklo!

Te najlepše pozdravljam!

* Podčrtalo uredništvo.

Vrh tega smo bili že v ostrih konfliktih s kričavim delom vodstva nezavisnih v Beogradu, ki so nam očitali pomanjkanje revolucionarnosti. Da se nam torej ne bi mogel predbacivati oportunistem, nisimo dr. Markovičevega programa predlagali kar takega, kakršnega je on spisal, ampak smo ga temeljito predelali in poosttrili v razredno-bojevnem smislu. Tudi tak poostreni komunalni program so zastopniki »Zarje« in krščansko - soc. »Delavske Zveze« brez pridržka sprejeli, vsled česar je prišlo do ustanovitve Zveze Delovnega Ljudstva in njene zmage pri volitvah.

Koč epizodo naj omenim, kakšnega vetrenjaka se je tudi pri tej priliki pokazal sedanji voditelj sekte NDSJ dr. Milan Lemež. Koč je bil (kakor smo povedali v sedanjem članku) do poslednjega trenutka odločen nasprotnik ustanovitvi samostojne delavske stranke, pa je potem, ko je videl, da nihče ne vleče z njim, naenkrat svoje prepričanje spremenil in glasoval za ustanovitev delavske stranke, tako je tudi o priliki občinskih volitev dejal: »Mi ne gremo v nobeno zvezo«; ko pa je videl, da je prodrlo mnenje zaupnikov, je hitro presedlal in postal navdušen prvobojevnik ZDL. Videli smo, kako je tekom letošnjega leta on to ZDL zafural in jo oddal v roke SLS, kar so z njegovim privolenjem krščanski »socialci« med tem časom tudi javno postali.

Po končanih volitvah v ljubljanski občinski zastop smo pohiteli s pripravami za ustanovitev delavske politične stranke. Pri naši taktiki nas je zlasti vodila zavest, da je treba razmere v delavskih vrstah najprej urediti v Sloveniji, da je treba najprej v Sloveniji konsolidirati delavski pokret in še-le, ko bomo tu dovolj močni, se bomo podali oboroženi z mogočnimi in discipliniranimi organizacijami med Hrvate in Srbe, da tudi tam napravimo red, da obudimo k življenju staro delavsko silo, da preženemo anarhijo in kaos, ki so ga po zakonu o zaščiti države ustvarili famošnji voditelji, po večini mladi, častihlepi, leni in nepošteni ljudje, ki jim je bilo samo za denar in osebno dobrobit, delavstvo pa so pustili propadati ali pa so celo namenoma uničevali vsak pokret, ki je šel za ozdravljenjem razmer.

Meni je pred očmi lebdela kot vo ustanovljena ameriška Stranka Dela (Labor Party), ki združuje v sebi na federativni podlagi vse delavske stranke, stranciče in organizacije. Edino v taki formaciji sem videl možnost, da se usfavi bratomorni boj med posameznimi delav-

široki obraz Rosseneurjev je naenkrat razodeval veliko nezaupanje. Premeril je Štefana z enim pogledom in odgovoril polem, brez truda in obžalovanja:

»Obe kambri sta oddani, ne gre.«

Mladenič je bil na ta odgovor pripravljen in vendar mu je bilo hudo. Sam se je čutil nad jezo, ki ga je obšla vsled tega, ker mora iti. Nič ne de, bo pač šel, ko dobi svojih trideset sujev. Kopač, ki je pil pri mizi, je odšel. Vstopali so drugi eden za drugim, da si splaknejo grlo, in so zopet odhajali z istim drsajočim korakom. Bilo je samo čiščenje, brez veselja in navdušenja, samo topo zadovoljevanje potrebe.

»Se ni nič zgodilo?« je vprašal Rosseneur s čudnim glasom Maheuja, ki je srebal svoje pivo v majhnih požirkih.

»Je.« je rekel. »Spet je bil kraval.«

Gostilničar se je takoj razgrel. Vpil je: »Ko enkrat začnejo priliskati na plače, potem bo dirindaj!«

Štefan mu je bil neprijeten. Vendar je nadaljeval in ga pogledoval po strani. Govoril je o ravnatelju Honnebreauju, o njegovi ženi, o njegovem vnuku Neprelu, ne da bi jih pri tem imenoval, ponavljal, da tako ne more iti dalje, da mora imeti to enkrat nekak konec. Revščina je prevelika. Imenoval je delavnice, ki se zapirajo, delavce, ki odhajajo. Zadnjič so mu pripovedovali, da ne ve Deneulin, lastnik sosednjega rudokopa, kako bo prenesel udarec. Sicer je pa dobil ravnokar pismo iz Lilleja, ki ima polno vznemirljivih posameznosti.

»Veš kaj?« je šepetal. »Od liste osebe prihaja, ki si jo videl nekoga večera tu.«

Pa umolknil je. Vstopila je njegova žena, dolga, suha in zadirčna ženska z dolgim nosom in rdečimi

čeljustmi. V politiki je bila še bolj radikalna kot njen mož.

»Pluchartovo pismo,« je rekla. »Če bi bil on gospodar, bi šlo takoj bolje.«

Štefan je že trenutek prisluškoval, razumel, se razvnel pri misli na revščino in maščevanje. Pri tem imenu, ki je bilo nenadoma izbleknjeno, je vztrepetal. Zakričal je na glas:

Plucharta poznam.«

Pogledali so ga; moral je pristaviti:

»Da, jaz sem ključavničar. Moj delovodja je bil v Lilleju. Spreten človek, večkrat sem z njim govoril.«

Rosseneur ga je meril vnovič s preskuševalnim pogledom; in na njegovem obrazu se je izvršila hitra sprememba, nenadna simpatija je prišla do izraza. Končno je rekel svoji ženi:

»Maheu je pripeljal tega gospoda, ki je vozač na njegovem posadu. Zvedel bi rad, če imamo zgoraj kako kambro prosto in če bi mu dali pol meseca na vero.«

Zdaj je bila urejena zadeva v štirih besedah, kambra je bila prosta, najemnik je odšel zjutraj. In sedaj šele je prišel gostilničar v pravi ogenj in si dajal prav duška.

Maheu ga je prekinil:

»Lahko noč. Vse to ne bo oviralo, da ne bi šli zopet doli, in dokler bomo hodili doli, bo ljudi, ki bodo pri tem poginjali.«

Štefan je šel s kopačem do vrat in se zahvalil. On pa je zmajal z glavo in mladenič ga je videl, kako je stopal trudno doli proti kopi. Rosseneurka, ki je morala streči gostom, ga je prosila, naj počaka trenutok. Po tem ga bo peljala v kambro, kjer se lahko osnaži. Ali naj oslane? Začel je pomišljati, polastila se ga je slaba volja, da mu bilo hudo za svobodo

širokih cest, za lakoto v solnčnem svilu, ki jo je prenašal z veseljem, ker je bil vsaj sam svoj gospod. Zdelo se mu je, da je živel kakaj leta od prihoda na kopo do ur, ki jih je prebil pod zemljo v črnih galerijah ležeč na trebuhu. Gnusilo se mu je, da bi začel znova, bilo je prekrvično in pretrdo, njegov možki ponos se je upiral pri misli, da bi poslal žival, ki jo mučijo do smrti.

Ko se je tako boril Štefan sam s seboj, so blodile njegove oči po neizmerni ravnini in polagoma jo je spoznaval. Čutil se je, obzorja si ni tako predstavljal, kakor ga je bil opisal z izrazom obraza stari Trdoživ. Pred sabo je videl zopet v zemeljski razpoki La Voreux s svojimi lesenimi in opekaslimi stavbami. Na dešno je zapirala pogled kopa, velikanska kot barikada gigantov, po slarom delu poraščena z bujno travo. Polem so se raztezala polja, neizmerna strnišča, gola v tem letnem času, potem močvirja in široki travniki. Dalje zadaj so oznamenovale bele pege mešla, Marchionne na severu, Montsou na jugu, na vzhodu pa je delal na obzorju vandonski gozd črno črto. In čisto zdelo se je pod bledim nebom, ob zalonu tega poznojesenskega dneva, da se je pogreznila vsa noč okoli La Voreuxa, vsul ves prah premoga, ki je letal okoli, na ravan in prašil drevesa, obsejal cest in zemljo.

Ko je dolgo Štefan strel nel ven v naravo, je nenadoma naredil sklep. Mogoče, je mislil, da bo spoznal spodaj ob vrodu na kopo svulle oči Katarine. Mogoče tudi, da je zavel veter odpora in upora od La Voreuxa. Vedel ni. Hotel je zopet iti doli v rudnik, lrpeli in se mučili. S sovraštvom je mislil na liste ljudi, ki mu je o njih pravil Trdoživ, na tistega spitanega in spasenega boga, ki mu donajajo desetlisoč stradalcev svoje meso, ne da bi ga sploh poznali.

(Dalje prihodnjic.)

skimi strankami in da se celokupni proletarijat Slovenije organizira v eni sami enofni fronti, ki bi bila dovolj močna, da vzdrži naskoku kapitala, da ustvari za proletarijat boljše čase, da delavstvu izvojuje boljši kos kruha in mu zagotovi večje človeške in politične svobodščine. Za federativno podlago sem bil zato, ker sem videl, da so razlike med socialisti, komunisti itd. še preostre, da bi se moglo misliti na popolno likvidacijo obstoječih delavskih strank in na ustanovitev nove, enofne, homogene stranke. K tej zaželjeni enofnosti sem hotel priti še-le potom začetne federacije.

Dr. Milan Lemež, ki je, kakor rečeno, v početku bil energično na-

sproten ustanovitelj sleherne stranke, ki ne bi nosila komunističnega imena, je sedaj šel še dalje od mene. On je začel odhajati v Maribor, kjer je imel konference s s. Golouhom za enofen nastop. Ti pogovori so tako daleč dozoreli, da je dr. Lemež okrog 15. januarja t. l. na seji najožjih zaupnikov kratkoma predlagal, da vsi prejšnji komunisti kompaktno prestopimo v Socijalistično Stranko Jugoslavije.

(Dalje prihodnjič.)

Širite „Delavske Novice“!

O delavski zavarovalnici.

Najprej nekaj načelnih ugotovitev. »Delavske Novice« so v prejšnjih letnikih kot tudi sedaj vedno zastopale stališče samouprave delavskih socialnih inštitucijah. Za nas je velika nepravilnost, če se volitve v delavske socialne zavode odlašajo. Za nas je direktno nasprotno prvotnemu namenu, če danes v delavskih socialnih inštitucijah komandirajo delodajalci. Čez 50 let se že delavstvo bori za avtonomijo svojega zavarovanja in drugih socialnih zavodov. Zdej pa smo nasprotno vsem htevam proletarijata zašli na tem polju v najgrši absolutizem in protekcionizem. Iz zavodov, kjer naj bi odločevala splošno delavska volja, so to postali zavodi, kjer je delavec samo pasivni objekt. Naš bojni klic v tem oziru slej ko prej glasi: Mi smo za samoupravo delavskih socialnih inštitucij in zahtevamo, da se čimprej izvedejo volitve v vse te zavode.

Zadnje čase se mnogo razpravlja o vseh teh problemih. Ker želimo, da pride čim več jasnosti v to zadevo, radi volje priobčujemo sledeči članek, ki nam ga je poslal star delavski borec. Dasi smo v gornjih vrsticah pojasnili svoje načelno stališče, mislimo, da je o vseh teh zadevah potrebno na široko in temeljito obravnavati. Članek, ki smo ga prejeli se glasi:

Delavci, čuvajte svoja prava!

Groenlaender:

Pravkar čitam v meščanskem časopisu velikansko navdušenje, povodom 5 letnega ujedinenja, ki je baje zgodovinski čin brez primere. Razumemo njihovo veselje, toda delavstvo ima ob tej priliki marsikak trpki občutek.

Veliko važnejše, kot to hrupno veselje se mi zdi, in to je menda tudi mnenje pretežne večine zrelega proletarijata, da povodom zgodovinskega ujedinenja pregledamo tudi svoje račune in da nezrelemu delu svojega razreda dokažemo, da proletarijat, kot tak, nima onega povoda kot buržuazija za navdušenje.

Ti računi so povsem pasivni. Njih zaključek bo nedvomno katastrofalni konkurz, če delavstvo od 1/2 na 12. uro ne spregleda in se ne postavi na branik svojih, težko priborjenih, s težkimi žrtvami izvojevanih pravic.

Najboljše merilo delavčega blagostanja so njegove socialne inštitucije. Le v državah, v katerih so socialne inštitucije na višku in v vednem razvoju, se lahko govori o delavčevem socialnem blagostanju. Kjer tega ni — in tega na Balkanu ni — tam ni podlage za merilo in gospodarsko življenje delavca se razvija v anarhičnem redu. Tako je pri nas. Mi imamo sicer lepe zakone in še lepše obljube bodočih zakonskih načrtov, dejansko pa je delavska para v tem, kakor v vseh drugih ovirah povsem brezpravna.

Zapuščino predvojne dobe, ki je bila deloma plod našega dela in naših žrtev in ki ni bila bogsigavedi kaj, so nam tekem zadnjih let, temeljito razbili in uničili tisti, ki najbolj hvalijo novo dobo. Da so tu prizadehi jugoslovanski buržuji poleg nezrelega in zapeljanega dela proletarijata, bo dokazala zgodovina v

bodočnosti. Socialne inštitucije so poznali poleg Slovencev le deloma, in sicer po madžarski prirojene, le Hrvali, kot neposredni mejaši Balkana. V Bosni in Dalmaciji se je delavstvu milostno priznavalo le to, kar se je »dobrohotnim« buržujem zdelo primerno; vse ostale zgodovinske pokrajine pa so smatrale socialna vprašanja za pesmi kralja Matjaža, ki pod oboki visoke gore pričakuje probujenja in odrešenja.

Ugotoviti moramo, da so se slovenski eksponenti kapitala zadnje čase spravili na splošno ofenzivo proti edini inštituciji, ki vsaj navidezno še zavzema mesto zaščitnika delavskih interesov.

Najneverjetnejši napadi na Okrožni urad za zavarovanje delavcev, se pojavljajo že dalje časa v vsem meščanskem fisku. Kakšen namen zasledujejo ni nihle slepcu več prikrito. Pravo svojo smer pa so pokazali še-le povodom zadnje, več dni trajajoče seje, na kateri so temeljito poznavalci socialnih potreb, nastopili z najmočnejšimi kalibri svojih govoril.

Kot je bilo pričakovati, so razkrili svojo absolutno nezmožnost pri reševanju vprašanj, kakera zahtevajo pač nekoliko širšega duševnega obzora, kakor so ga ob tej priliki pokazali slovenski zastopniki Zveze industrijev za Slovenijo.

Prevladajoči predmet razprav je bil zabavljanje vse vprek. O stvarni kritiki nihle duha ne sluha. Trn v peti so tem gospodom pred vsem nameščenci zavoda in to v zahvalo, ker z nadčloveškimi silami vrše svoje službene dolžnosti. Redukcija nameščencev, znižanje prispevkov in v naravni posledici tudi dajatev, to je bil tenor duhovitih razprav.

Če govore zastopniki Zveze industrijalcev v svojem svojstvu, kot zabe, je to vsakemu delavcu razumljivo in nikdar si še nihče ni domišljjal spuščati se s takimi ljudmi v kako polemiko, ker bi to pomenilo metati bob v steno.

Ljudem s povsem svojo ideologijo se ne da nikdar nekaj dopovedati in dokazati, česar sami ne razumejo in kar se, četudi le navidezno, tiči njih žepov. Ta pojav ni nov, nasprotno opazovali smo ga po vseh državah in vsa desetletja, od kar delavstvo bije boj za svoj obstoj.

Razočarava nas pa, če slišimo tudi iz ust tudi — delavcev trditve in besede, sicer niso nič drugega, kakor premljevanje naučenih fraz, ki pa vendar v delavčevih ustih nekoliko drugač zvene, kakor iz ust nasprotnikovega zastopnika. Le iz zadnjega razloga je treba, da jim posvetimo več pozornosti in da to pozornost tudi usmerimo tja, kjer se mora opaziti.

Vzlic temu, da govori gosp. inž. Šuklje dobesedno tako kakor privatni meščanec Urbančič ali Juvan, je odjek zadnih dveh za naša ušesa občutnejši, kakor oni prvega; kajti prvi vrši svojo dolžnost, za katero se je odkrito in po svojem prevdanku odločil in je ta odločitev zanj vir dohodkov, kar mu nihče z zdravimi možgani ne bo očitil. Njegova beseda bo šla tudi mimo delavčevih ušes brez vsakega zapuščanja neprijetnih sledov.

Nekoliko drugače pa je n. pr. z Urbančičem. Če ta mož nastopi kot zastopnik zasebnih nameščencev, torej enega dela one pare, kateri hoče kapitalizem uničiti njegovo skromno postojanko, potem je to glas, ki zasluži pozornosti in ki naj bi odprl oči najbolj zaostalemu delavcu.

Če se je Urbančič spravil na delavsko inštitucijo in jo sistematično uničuje od tistega trenotka, ko so mu dali kapitalisti navodila za to, potem ima ta pojav globoko ozadje, katerega vsaj zreli del delavstva ne bi smel prezreti.

Urbančič ne dela, odnosno ne skuša upropaščati kot pošten uslužbenec svojega gospodarja, temveč on opravlja svoje barbarsko delo zahrbtno iz motivov, ki delavstvu niso očitvidni. Tega pa bi se moralo delavstvo zavedati in glasno bi moral vzklikniti odmev po vseh slovenskih poljanah:

Dolje in nihle korak naprej!

Predaleč bi zašel, če bi hotel v obrambo delavskih inštitucij razglobljati, kar smatram potrebnim, zaenkrat opozarjamo privatne nameščence le na to, da ne bo usodepolno samo za ročne delavce, ampak tudi za njih same, če bodo njih zastopniki po načrtu in namenoma rušili delavske socialne inštitucije, namesto da bi jih podpirali in v slučaju nedotaktna blagohotno izpopolnjevali.

Komarjevi zapiski.

Nepoboljšljivi »Domoljub«. Že zadnjič enkrat smo poročali, s kakimi priimki obkłada »Domoljub« svoje poslance, in smo izrazili svoje mnenje, namreč: da to ni lepo. To je sicer zaleglo, »Domoljub« je prenehal z napadi na »Jugoslovanski klub« in se vrgel zopet na g. Puclja. Vendar, če bi kdo mislil, da se je »Domoljub« s tem tudi v resnici poboljšal, bi se bridko motil. »Domoljub« je samo drugam obrnil svoje napade. V predzadnji številki namreč hudo napada banke, češ, da ljudi odirajo in da bodo povrh še skrahirale ena za drugo, zato naj jim bralci »Domoljuba« ne zaupajo svojega denarja. V začetku nismo takoj razumeli, na koga meri »Domoljub« s svojimi napadi in namiganji. Vprašali smo ljudi, ki »Domoljuba« dobro poznajo, in smo dobili za odgovor, da lete napadi na »Zadružno gospodarsko banko«.

Vprašanje in odgovor. Iz krogov naših čitateljev smo dobili to-le vprašanje: »Prosim, pošljite mi v najkrajšem času zanesljiv recept, kako postane človek lahko v par dneh dober delavski voditelj.« — Naš odgovor: »To je jako priprosta stvar, ki se da priučiti pri primerni pridnosti tekem 24 ur. Način je sledeč: Vzemij najnovejšo brošuro, ki ne presega 30 strani in ki obdela vsa delavska gibanja od početka do naših dni. Ko si prebral to brošuro, napiši takoj nekaj člankov o delavskem gibanju, ki pa morajo biti jako radikalni. Ko si opravil tudi to, si kupi drugo brošuro istega obsega, ki pa je izšla najmanj eno leto preje. To je potrebno zavoljo tega, ker so stare brošure vedno bolj radikalne kot pa nove. Tako raste hitro znanje, roko v roki z njim pa gre vedno večja radikalnost in po par mesecih lahko prekašaš nekdanjega upornega voditelja sužnjev, Spartaká, v starem Rimu. Pri vsem tem pa moráš vedno paziti na to, da boš imel pri svojih govorniških nastopih tenak, nekoliko cvileč glas in zasolzene oči.«

Interpelacija. Zadnje čase je nastopilo po celi deželi tako blato, da si lahko brez skrbi, da boš prišel v dve luže, če se hočeš izogniti eni, in ti bo poleg tega avto tako obrizgal črno suljno, da ti bodo prijatelji čestitali, misleč, da imaš novo iz pisanega pristnega angleškega

blaga. To ni nikomur po volji, a prenesli se mora, saj so prenesli Egipčani zovoljo Izraelcev še več nadlog, zato bi o tem nihle ne pisali. Gre pa pri tem za drugo važnejšo stvar, ki meče žarko luč na vso evropsko politiko. Kajti, kakor rečeno, ne gre samo za blato, gre tudi za povodenj — in tukaj tiči jedro cele zadeve. Povodenj trga zemljo, mostove, ribe, divjačina in druga prehranjevalna sredstva. Pušča kvečjemu ljudi. In vse to gre iz dežele (namreč ribe, mostovi itd.), gre proti jugu, Črnemu morju in proti Carigradu. In tukaj vam postane takoj vse jasno. Kajti Carigrad je danes tisto središče, kjer se danes zbira vse, kar ruje proti naši državi in odkoder prihaja vsa nam sovražna propaganda. Kar se ni posrečilo Ziti, skušajo doseči carigranski zaročniki s tem — da našo državo izstradajo! Namen je prozoren in upravičen je sum, da lete od tega masne provizije v žepe marsikaterega našega verižnika na debelo! Za to vprašamo g. ministr. predsednika: 1. Ali je voljan dati na prihodnji seji narodne skupščine točen odgovor na to, kake podatke ima centralna vlada o tej zadevi? 2. Ali je minister za spoljne posle voljan podvrežeti pri turški vladi diplomatske korake, da nam Turčija izroči krivce? 3. Ali je minister voljan dati podrejenim organom nalog, da v najkrajšem času ocenijo višino škode, ter predložiti ta račun v razsojo Društva narodov v Ženevi ali stalnemu razsodišču v Haagu, da porazdeli škodo na posamezne zaročniške države, ki nam jo morajo potem povrniti v obliki reparacij?

Razpis nagrad. Podpisani razpisuje večje število nagrad v znesku, ki se določi pozneje, za tiste, ki dajo najbolj točen odgovor na sledeča vprašanja:

1. Kateri slovenski list (dnevnik, tednik, dvotednik itd.) rabi v vsaki svoji številki največkrat trditve, da lahko samo njegova stranka reši državo, in kateri najmanjkrat? Poleg tega: ali je kak list v Sloveniji, ki bi tega sploh ne trdil v vsaki številki?

2. Kdaj doseže ta trditev svoj višek in kdaj svojo najnižjo točko? a) ali ob volitvah, b) ali poleti ob času shodov in veselje, ko je po navadi kralj na Bledu?

3. Kdaj je večja verjetnost, da tiči v ozadju kaka bančna špekulacija: ali takrat, ko doseže trditev svoj višek, ali takrat, kadar pade na najnižje število? (Tukaj bo treba paziti na to, ali vsi listi v enakih slučajih enako pišejo, ali morda ne zamenjavajo vloge.)

4. Pojasniti je čudno zadevo: Zakaj pišeta »Slovenec« in »Jutro« proti »Narodu«, potem zopet »Jutro« in »Narod« proti »Slovincu«, potem »Slovenec« in »Narod« proti »Jutru« (Tudi tukaj se ne bo smela spustiti iz oči gorenja točka 3!).

5. Zakaj uvrščava »Slovenec« razglase o kinematografu neposredno za kulturnimi vestmi, »Jutro« med zunanjo politiko in »Narod« med politične shode?

6. Zakaj so si slovenski listi tako podobni in tako dolgočasni in kateri med njimi je najboljši za zavljanje kvargeljnov? (Tukaj pa je treba paziti na vseh pet gornjih točk!)

Ker je državna oblast prepovedala dostop nemškemu humorističnemu listu »Simplicissimus« v našo državo, so sklenili »Narod«, »Slovenec«, »Jutranje Novosti« in »Jutro«, da bodo prinašali vsaki dan po dva uvodnika, ob nedeljah ter državnih in drugih praznikih pa še kulturno prilogo.

Ali ste že poravnali naročnino?

Dopisi.

Kakšni elementi stoje na čelu Lemež-Hlebčeve NDSJ? (Dopis iz Trbovelj.) Cenjeni sodrug urednik! Jaz se čisto shrinjam z vami, da se razkrinkajo mrčni pustolovci, ki hočejo v kalnem ribarju med slovenskem proletarijatom, ki ta proletarijat s frazami vodijo za nos, obenem pa vlečejo masne plače. Eden takih mrčnih eksistenc je znani Peterkovič, ki jo je od nekod z Bosne prilomastil v Slovenijo. Ko je prišel v Trbovlje, smo mu mi, ki smo usmiljenega srca, preskrbeli službo tajnika v Zvezi Rudarskih Delavcev. Toda on se ni pokazal hvaležnega, kot bi se spodobilo, ampak je prav po manirah, ki so v navadi v krajih, od koder je privandral, začel med rudarji intrigirati in delati na razcep. Toda ker mož kadri le najboljše cigarete in pije le najboljša vina, ker ima bolj gosposki želodec, kot je naš knapovski, mu lepa plača, ki smo mu jo dajali, ni zadostovala, temveč si je kar samolastno prisvojil še 9000 kron. Ko smo mu prišli na sled, smo ga kot nepošteno osebo pognali, nismo pa te umazane afele spravljali v javnost, da ne bi vsled tega elementa trpel ugled Zveze Rudarskih Delavcev. Tudi smo pričakovali, da se Peterkovič po tem svojem činu ne bo več pokazal med slovenskim delavstvom, ampak se bo lepo umaknil kam daleč in se ne bo nikdar več vtiakal v politiko. Toda kaj smo videli?! Famosni Kobler, ki so ga stavbinci tudi iz gole milosti vzeli za tajnika in ki živi nenavadno razsipno (odkod mu denar?) ter stoji v dobrih odnošajih s policijo, je skrnil Peterkoviča v pisarno stavbinske organizacije, kjer sta imela oba dosti jesti in piti, dasi je organizacija imela za to premalo članov. Vendar se je Peterkovič en čas še skrival in le potihoma rovaril, ker se je bal, da nas mine prizanesljivost in da razjasnimo njegovo vročo ljubezen do s krvavimi žulji prislužnega proletarskega denarja. Ko pa so razni Lemeži, Zorgeti in Bertlji razcepili delavstvo in so s podkupovanjem ustanovili svojo »neodvisno« delavsko »stranko«, je tudi Peterkovič postal bolj pogumen. Hodi kot pav po »Delavskem domu« na Turjaškem trgu in se obnaša tako, kakor da mu ne bi duše težil nepošten denar. Še več! Ta mrčna oseba se je, kot sem zadnjič, ko sem bil v Ljubljani, čudoma opazil, začela celo nekaj štuliti med mizarje, da tudi tam napravi razdor in požanje kaj zase, če se kaj požeti da. Drži ta čedna oseba celo nekaka predavanja, ker si upa na ta način pridobiti zaupanje za svoje temne načrte. Opozarjamo torej ljubljanske mizarje na slabe skušnje, ki smo jih imeli s Peterkovičem trboveljski rudarji. Ven s temnimi elementi!

Rudar.

TRBOVLJE. Ko so nas gotovi elementi prodali Trboveljski družbi, se za nas uboge rudarje niso več zmenili, ampak so se raztepli na vse vetrove. Tudi naš odbor je odpoštoval v Francijo. Kar je pa najbolj interesantno, povemo tudi to, da je šel z njimi radikal Princ. Da vam bo lažje pojasniti, kakšen radikal je on, vam povemo sledečo zgodbo: Princ je prišel par mesecev pred odsluženim rokom od vojakov sicer pravilno izpuščen, nato so morali kmalu zopet nazaj, češ, da bo vojna z Bolgarijo. Princ, ta pristni »revolucionar« jo je pa ubral kar k radikalom, k Jadranski banki, češ ona mi bo izposlovala, da mi ne bo treba nositi vojaške suknje. In res, intervencijo so radikalni prvaki izvršili in Princ je ostal svoboden doma, kjer je lepo pridno farbal rudarje pri »Zvezi«. Seveda on ni povedal, zakaj je ostal in zakaj ni šel k vojakom. Rekel je samo, da takih vročih komunistov ne potrebujejo doli, kot je Princ. Mislim, da bo sedaj vsem jasno, kakšno zalego smo gojili mi rudarji na svojih prsih. Sicer pa ne smemo obsojati samo Pirca, ker on ni naredil vsega na lastno roko, temveč so mu gotovo Lemeži, Klopčiči in Klinčiči tako na-

svetovali. Zgodila pa se je še druga nesreča pri zadnji povodnji in ta je: odnesla je namreč poleg drugega od nas tudi »Borbo« in »Glas Svobode«. Nič več ni teh listov v Trbovlje. Sedaj pa še nismo na jasnem, kaj je s Klopčiči in Hlebčiči, ali so tudi oni šli po valovih Save? Edino še »Delavske Novice« prihajajo redno in so se potem dežju precej zgoštile. Da bo pa preje konec, vam povemo še eno: »Delavske Novice« so dobre, zastopajo ono smer kot nekdanj. Za to smo se odločili, da ne bo noben rudar brez njih. Odločili smo se in tudi sklenili, da uprašamo vas, s. urednik, ali bi imeli toliko časa, da enkrat vi nas posejete z enim javnim shodom, na katerem bomo mi vas slišali in vi nas in naše težnje. Sedaj smo prepuščeni sami sebi, odkar so našo stavko zlomili naši generali. Smo kot kaplja na veji. Treba je, da postane zopet ono živahno vrvenje kot je bilo enkrat med nami. Ako ste pripravljeni, da pridete na shod, nam javite in bomo že poskrbeli, da bo udeležba zopet 3000-4000 kot nekdanj, ne pa samo 150, kot je bilo zadnjič, ko se je krištal Klopčič. Torej ako je vam kaj še na tem, da se nas potegne iz prepada, prihitite in nas otmite. Velika večina rudarjev odobravamo vaš boj in upamo, da se nam bo z združenimi močmi posrečilo rudarsko delavstvo zopet na noge spraviti.

Člani »Zveze rudarskih delavcev«.

Zagorje. (Drugi del dopisa. Prvi del glej v št. 20.) Zdaj si pa malo oglejmo vrlega prvoborca zagorskega proletarijata, kateri patent so mu slovesno izročili policijski komisariji pri »Glasu Svobode«, namreč Fritza Weinbergerja, ki je zadnje čase postal Mirko. Ta človek nikoli ni bil socialista, še manj pa komunist. Skušal je svojo srečo pri vojaki, nato pri financarjih. Ko tudi tu ni dosegel svojega cilja, je prišel v Zagorje. Tukaj pa je moral prijeti za delo, ki mu ne diši, ker mu je obležalo v želodcu. Mož pa ni obupal za boljšim stolčkom. Poželjivo je gledal v Čobalov konzum, toda Čobal Mirkota ni mogel porabiti. Konečno se je Mirko obrnil na Lemeža in je takoj postal njegov prvi svečovalec. Zdaj mu gre dobro. Pri zadnji stavki je v Trbovljah zastopal zagorske rudarje, dasi je steklar. Vpil je: držite do zmage, rudarji! Sam pa je prav pridno hodil na ših. Zagorski novopečeni radikali trdijo temu Weinbergerju, ki je strasten nemški nacionalec, da si je iskal pomoči tudi že pri radikalni stranki v Ljubljani. — Zdaj pa pridemo na našega največjega mučenika in trpina Franca Farčnika. Ko bi ga hoteli popisati samo v zadnjih 4 letih njegovega delovanja, odkar se je vlihotapil v delavske vrste, bi bil cel roman. Zaradi pomanjkanja prostora samo nekaj malega. Za časa najhujšega preganjanja l. 1921 je bil ta revolucionar v zvezi z načelnikom demokratske stranke v Zagorje in se je shajal z njim ponoči. Kaj njega briga zakon o zaščiti države! L. 1921 je ta dečko pri občinskih volitvah agitiral za bojkot in je dosegel, da je delavstvo dobilo le 11 namesto 16 mandatov. Kot »komunist« l. klase je delal na to, da bi prišel v dvorno gledališče v Beograd. Ko ni tega dosegel, se je podal na drugo pot. Da si pridobi revolucionarno slavo, se je dal radi lepšega izgnati iz Zagorja. Medtem, ko se drugi pregnanci niso smeli niti geniti iz svojih koč, je on pohajkoval po Sloveniji in je bil v Zagorju stalen gost. Je pač imel dobre zveze s policijo. V tistem letu je imel več novih oblek in denar na razpo-

lago. Ko se mu je zdel ugoden čas, se je zopet stalno vrnil, da razbija delavske organizacije. Krasno ulogo je igral tudi v stavki. Ko je videl, da je pokret razbit, se je zlagal, da je izgnan. Zbral je nekaj otrok in žensk in tudi nekaj moških in je ta komedijant, pardon, mučenik se začel tako genljivo poslavljati, da so nekateri celo jokali. Izkazalo se je pa, da sploh akt za izgon ni bil podpisan. Pač pa je ta revolucionar šel (po čigavem nalogu, je lahko uganiti) vohat v Ljubljano. Toliko za danes. Ali se je zdaj čuditi, da je propadla zadnja stavka, ko so jo imeli v rokah popolne moralne propalnice.

R. A.

Brankovič:

Božična noč.

Na nebu zvezde bleste,
čarobna božična je noč,
v cerkve hitijo ljudje,
v daljavi se sliši zvonjenje.

Log, dol je v snežno belino odet.
Vse duše k zibelki lete
otroka, ki reši naj svet.
To tajnost je svete noči.

Kdo pa bo rešil nedolžne trpine,
ki bogataška jih pest je vrgla v
temine,
da stokajo v peklu modernega
robstva?
O dete, Pravica! Kdaj rojstvo bo
tvoje?

Tedenske novice.

Koliko so stale angleške volitve? »Daily Mail« je izračunal, da so zadnje angleške volitve stale 1.500.000 funtov šterlingov, t. j. 600.000.000 dinarjev ali dve in pol milijardi kron. Od te vsote je šlo 1 milijon funtov iz blagajn raznih strank.

Ponesrečena revolucija na Portugalskem. Portugalski mornariški minister je insceniral revolucijo s pomočjo mornarjev in civilistov. Revolucija je izbruhnila v Lizboni dne 11. decembra, toda po kratkem boju so vladne čete zmagale in mornariški minister je bil ujet.

Definitivni izid angleških volitev. Konservativci so dobili 250 mandatov (prej 346), delavska stranka 192 (prej 145), liberalci 156 (prej 115) in razne druge stranke 10 (prej 9).

Pogodba med Italijo in Bolgarijo proti Jugoslaviji? Belgrajski trgovinski Glasnik« objavlja baje avtentičen tekst neke pogodbe med Bolgarijo in Italijo, naperjeno proti Jugoslaviji, po kateri bi Bolgarija v slučaju vojne dobila Macedonijo in vzhodno Srbijo, Italija pa Slovenijo, Dalmacijo in Hrvaško Primorje. Od kod je za to pogodbo izvedel, »Trgovinski Glasnik« ne pove. Nam se zdi, da gre zopet za nove oboroževalne kredite.

Stavka poštnih uslužbencev v Avstriji končana. Poštni, telegrafski in telefonski uslužbenci v Avstriji so zahtevali od vlade povišanje plač. Ker vlada zahtevi ni ugodila (diferenca je znašala približno še 11 milijard avstrijskih kron), so uslužbenci kompaktno stopili v stavko. Skupno je stavkalo 28.619 oseb. Stavka je bila popolna. Pogajanja so se začela v sredo in je bil v vseh važnih vprašanih dosežen sporazum. V soboto se baje zopet prične z delom.

Revolucija v Meksiki. Tisti, ki radi kaj novega berejo, že dolgo razočarani pričakujejo kako revolucijo v Meksiki. Sedaj so vendarle prišli na svoj račun. General Adolfo de la Huerta se je uprl proti predsedniku republike Obregonu in ga je baje premagal. Zdaj stoji že pred glavnim mestom Meksike.

Volitve v Italiji. Mussolini je zaključil zasedanje laškega parlamenta in ga misli v kratkem razpustiti. Nove volitve se bodo vršile spomladi. Ni dvoma, da bodo z nasiljem fašisti pobrali večino mandatov.

Nemiri v Berlinu. Dne 6. decembra je prišlo do demonstracij brezposelnih. Policija je proti demonstrantom nastopila z nasajenimi bajoneti in jih razkropila.

Nova stavka v Avstriji? Stavka poštnih in brzojavnih nameščencev je končala po sporazumu z vlado. Večina uslužbenstva pa z doseženimi koncesijami ni zadovoljna. Večerni listi poročajo, da obstoja nevarnost za divje stavke onih skupin, ki pri sedanjem sporazumu niso bile upoštevane.

Demisija poljske vlade. Ministrski predsednik Witos je sporočil vodji poljske ljudske stranke, da je kabinet sklenil podati demisijo. 16 poslancev poljske ljudske stranke je izstopilo iz stranke in sestavilo provizorično pod vodstvom poslanca Pavlovskega klub poljske narodne zveze. S to razcepitvijo je bila izgubljena večina v sejmju. Sejmski maršal Katakaj je izvajal konsekvence. Vlada bo sklenila isto.

Italijanski socialisti se ne udeležijo volitev. Voditelji unitaričnih socialistov so sklenili, da se socialisti vsled nadaljevanja fašistskega nasilnega režima in njegove intolerance ne bodo udeležili volitev.

Novi švicarski predsednik. Za predsednika švicarske konfederacije je bil danes izvoljen dosednji podpredsednik Ernest Choudard, in sicer s 189 glasovi od 194. Za podpredsednika je bil izvoljen s 145 od 179 glasov zavezni svetnik Jean Marie Musy.

Demisija železniškega ministra dr. Jankoviča. Železniški minister doktor Jankovič, ki bo zapustil slab spomin pri naših železničarjih, je demisijoniral.

Novi ljubljanski veliki župan. Za velikega župana je imenovan vladni svetnik Teodor Šporn, ki je baje naklonjen klerikalcem.

Odhod rudarskih zaupnikov v Francijo. Žalostno se zaključuje prvo leto »delovanja« Lemež-Zorga-Hlebčeve NDSJ, žalostno zlasti za slovenske rudarje. Kako močna je bila še lani ob tem času Zveza Rudarskih Delavcev in kako je sedaj? Rudarji so brezpravni, najboljši zaupniki pa morajo po svetu s trebuchom za kruhom. Te dni so odpoštovali v Francijo skoro vsi odvorniki »Zveze«. Ali je sedaj Trboveljska zadovoljna z delom svojih kupljenih agentov v Neodvisni? Hlebec in kompanija se reži, zadovoljna s svojimi uspehi. Kaj njih briga proletarijat, kaj delavsko trpljenje, samo da je njihova bisaga polna, delavska para pa naj pogine!

Izjava konzorcija. Nepoštenjavočki okrog »Glasu Svobode« in »Strokovne Borbe«, dveh listov, ki sta globoko pasivna, ker imata premalo plačujočih urednikov, administratorjev itd., ki ne delajo zastoj, ampak za težke novce, s svojim molkom potrjujejo vse naše ugotovitve glede moralne njihove kvalitete. Mesto, da se zagovarjajo, upajo ti hudoroviči, da bodo sebe oprali, če bodo nas črnili. Anonimno nas sedaj n. pr. zafrkavajo, da smo prejeli denar od Štefanoviča. Dokaze za to nesramno laž pa nam ostajajo dolžni. Naš list nima tistih stroškov kot njihove cunje, ker naš urednik dela zastoj, naš upravnik tudi zastoj in dopisniki tudi zastoj. Odkod pa vi, o golazen, jemljete stotisočake za vaše cunje in za čredo koritarjev okoli teh cunj, ki ne primejo zastoj peresa v roke? Ali nas hočete skušati v naši potrežljivosti?

Lastnik in izdajatelj: Konzorcij.
Odgovorni urednik: Lojze Dolenc.
Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.